

KAMU VE ÖZEL SEKTÖRDE ÇALIŞAN PERSONELİN BOŞ ZAMAN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Abdulmenaf KORKUTATA¹ Ramazan ÖZAVCI²

Öz

Boş zaman, bireylerin sahip oldukları ihtiyaçların karşılanması açısından önemli bir gerekliliktir. Özellikle çalışanların yenilenme ihtiyacı bu gerekliliği açıkça göstermektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, Çanakkale'deki kamu ve özel sektörde çalışan personelin boş zaman tutumunun incelenmesidir.

Araştırmanın evrenini, Çanakkale şehir merkezindeki çeşitli kamu kurumu ve özel sektör çalışanları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini tesadüfi yöntemle seçilen kamu sektöründen 90 erkek (Yaş: 32,84±5,79) ve 103 kadın (Yaş: 31,22±5,33), özel sektörden 107 erkek (Yaş: 30,64±6,73) ve 106 kadın (Yaş: 29,16±6,52) olmak üzere toplam 406 personel oluşturmaktadır. Anket verileri araştırmacı tarafından çalışanlar ile yüz yüze görüşerek toplanmıştır. İstatistiksel analiz sonuçları $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Kamu ve özel sektör çalışanlarının boş zamanlara ilişkin tutumlarının istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı tespit edilmiştir. Ayrıca kamu personelinin boş zamanı olumlu kullanma düşüncesi ve haftalık boş zamanın yeterliliği boş zaman tutumunu %16 açıklarken özel sektörde ise bu sonucun %15 olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak, günlük boş zaman süresi, haftalık boş zamanın yeterliliği, boş zamanı olumlu kullanma durumu ve boş zamanı değerlendirme biçimi kamu ve özel sektör çalışanlarının boş zaman tutumları açısından belirleyici olduğu anlaşılmıştır. Bu unsurların yeterli düzeyde olmasının çalışanlar açısından bir gereklilik olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kamu çalışanları, Özel sektör çalışanları, Boş zaman tutumu.

Geliş Submitted 23.12.2021

Kabul Accepted 18.07.2022

¹ Doç.Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, menafk@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7915-8174

² Arş.Gör. Bingöl Üniversitesi, ramazanozavcii@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3370-8067

EXAMINATION OF THE LEISURE TIME ATTITUDES OF PUBLIC AND PRIVATE SECTOR EMPLOYEES

Leisure is an important necessity in terms of meeting the needs of individuals. In particular, the need for renewal of employees clearly demonstrates this necessity. From this point of view, the aim of this study is to examine the leisure time attitude of the personnel working in the public and private sectors in Çanakkale. The universe of the research consists of various public institutions and private sector employees in the city center of Çanakkale. The sample of the research was randomly selected 90 men (Age: 32.84±5.79) and 103 women (Age: 31.22±5.33) from the public sector, 107 men (Age: 30.64±6.73) from the private sector. and 106 women (Age: 29.16±6.52), a total of 406 personnel. Survey data were collected by the researcher by interviewing the employees face to face. Statistical analysis results were found to be significant at the $p<0.05$ level. It has been determined that the attitudes of public and private sector employees towards leisure time differ statistically significantly. In addition, while the public personnel's positive use of free time and the adequacy of weekly free time explain the leisure time attitude of 16%, it has been determined that the result is 15% in the private sector. As a result, it has been understood that daily leisure time, the adequacy of weekly leisure time, positive use of leisure time and the way of using leisure time are determinants of leisure attitudes of public and private sector employees. It can be said that the sufficient level of these elements is a necessity for the employees.

Keywords: Public employees, Private sector employees, Leisure time attitude.

Giriş

Boş zaman kavramı eski Yunanlılarda kültürün temeli olarak görülmüştür. Bu kavramın özgürlük, tefekkür ve ruhsal gelişim yoluyla anlam kazanmak veya çeşitli idealleri aramak şeklinde düşünüldüğü gözlemlenmektedir (De Grazia, 1962). Boş zaman, sosyal yapı içerisinde bireyin kendi isteğiyle şekillenen, kendi kendine başlatılan ve içerisinde eğlenme amacı taşıyan aktiviteleri barındıran bir zaman dilimi olarak tanımlanmaktadır (Overs, 1970). Boş zaman etkinliklerinde insanlar, kendini ifade etmek, arkadaşlık, zihin ve beden entegrasyonu, fiziksel sağlık, dinlenmek ve rahatlamak, yeni bir şey denemek, yeni insanlarla tanışmak ve ilişkiler kurmak için bir şans bulabilmektedirler. Ayrıca bu kavram aile bağlarını pekiştirmek, doğa ile temasa geçmek, bireyleri risk veya rekabet ortamında test etmek gibi durumlarla karşı karşıya getirebilmektedir (Kelly, 1996). Boş zaman aslında günlük deneyimlerimizin bir parçasıdır.

Ancak onu diğerlerinden ayıran özelliği sonuçlardan ziyade deneyime odaklanması ve belli oranda bireye seçme fırsatı sunmasıdır (Kelly ve Freysinger, 2000). Boş zaman etkinlikleri her kesimden insan için fayda sağlayan bir olgu olmasının yanı sıra bireylerin sahip oldukları çeşitli psikolojik ihtiyaçları karşılaması açısından önemli bir yaşam deneyimi olarak görülebilir (Tinsley ve Eldredge, 1995). Boş zaman aktiviteleri kişisel fayda (psikolojik, psiko-fiziksel), sosyal ve kültürel fayda (toplum memnuniyeti, sosyal destek, aile bağları), ekonomik ve çevresel fayda olmak üzere çeşitli faktörlerle ilişkilidir (Driver ve diğ., 1991). Boş zaman etkinliklerine katılan bireylerin bu tür etkinliklere katılma eğilimleri onların bazı kişilik ve gelişim özellikleri ile ilişkili görülebilir (Palen ve Coatsworth, 2007; Trainor ve diğ., 2010). Sportif boş zaman aktiviteleri zihinsel sağlık, vücut ağırlığının korunması, güçlü kemik ve kas yapısı ile erken ölüm riskinin azaltılması gibi birçok olumlu fayda durumlarına işaret etmektedir (Fischer ve Bryant, 2008). Bunlara ek olarak, sportif boş zaman aktivitelerinin kaygı semptomlarını ve strese duyarlılığı olumlu yönde azaltabildiği söylenebilir (Dimeo ve diğ., 2001; Lawlor ve Hopker, 2001). Ayrıca, sportif boş zaman aktivitelerinin depresyon, umutsuzluk ve intihar riskini azalttığı anlaşılmıştır (Taliaferro ve diğ., 2009). Buna göre, literatürden elde edilen bilgilerden hareketle boş zaman kavramının bireyin kendi isteği doğrultusunda kullanabildiği ve bu anlamda bireye fayda sağlayan bir zaman dilimi olarak tanımlanması mümkün görülmektedir.

Öte yandan tutum kavramı Bruvold (1980)'a göre, soyutlanabilir bir somut nesneye veya önermeye karşı pozitif veya negatif bir duygusal tepki olarak tanımlanmaktadır. Zimbardo (1998) ise tutumu, belirli insanlara veya konulara yönelik eylemler hakkında öğrenilmiş yargılar olarak açıklamaktadır. Tutum, bireyin bir olaya, olguya, nesneye veya kişiye karşı duygularını, inançlarını ve tepkilerini ifade eder. İnsanlığın doğuştan getirdiği, göreceli olarak sabit öğrenilmiş, ancak değiştirilebilir özellikleri tutum kavramının doğuştan gelen bir özellik olduğunu göstermektedir. Tutumlar örtük veya açık, bilinçli veya bilinçsiz, rasyonel veya irrasyonel, dışa dönük veya içe dönük olabilirken insanların nesnelere, fikirler, olaylar veya diğer insanlar hakkında yaptıkları olumlu ya da olumsuz değerlendirmeleri olarak görülebilir (Adewuyi ve Akinade, 2010). Sosyal psikoloji temelli araştırmalarda ve sosyal bilimlerin çeşitli disiplinleri kapsamında tutum kavramının incelendiği gözlemlenmektedir (Eagly ve Chaiken, 1993). Önemli bir sosyal psikolog olan McConnel (1980) bir nesneye, kişiye, gruba, bir fikre veya olaya karşı düşünme, hissetme ve davranış gibi göreceli gördüğü tutum kavramını duyguların ve önyargıların içinde bulunduğu davranış biçimine yönlendiren bir algı şeklinde görmüştür. Wood ve Wood (1993) tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç

bileşeni olduğundan söz etmiştir. Bilişsel bileşen, tutumsal nesne hakkındaki düşünce ve inançları oluşturur. Başka bir deyişle, bireyin doğru ya da yanlış, iyi ya da kötü, arzu edilen ya da istenmeyen olaylarla ilgili çeşitli düzeylerde kesinlik derecesinde tuttuğu bilgileri temsil eder. Duygusal bileşen, duygularımızı, tutumsal nesnelere daha ileriye doğru oluşturur. Ayrıca, duygusal koşullar olarak da adlandırılır. Çünkü uygun koşullar altında, inanç, inancın amacı etrafında merkezlenen değişen yoğunluktaki etkisinin uyandırılması söz konusudur. Tutumun üçüncü bileşeni de davranışsal bileşendir. Bilişsel bileşen de tutumsal nesneye yönelik hareket etme eğilimimizle ilgilidir (Wood ve Wood, 1993). Wrightsman (1985) tutum kavramına, teşvik edici tepki ve pekiştirici teoriler, sosyal yargı teorisi, tutarlılık teorisi, kendini algılama teorisi ve işlevsel teori gibi beş farklı tutum değişikliği teorisi nezdinde incelemeler yapmıştır. Bu anlamda tutumun bireyin bir eylemde bulunması ve harekete geçmesi şeklinde düşünmek mümkündür.

Tutum ve boş zaman ilişkisine yönelik literatürde çeşitli incelemelerin olduğu anlaşılmaktadır. Chiu (2009) boş zaman tutumu ile boş zaman egzersizleri arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Dzewaltowski (1989) boş zaman egzersiz davranışı ile tutum arasında pozitif bir ilişki olduğuna işaret etmiştir. Ayrıca araştırmalar, tutum faktörünün boş zaman fiziksel aktivite katılımını dolaylı olarak yordadığını da göstermiştir (Iso-Ahola, 1980; Ajzen ve Fishbein, 1980). Dolayısıyla boş zaman egzersizlerinin fiziksel aktivite katılımıyla ilgili boş zaman davranışını tahmin etmede önemli bir faktör olduğu ifade edilmiştir (Hagger, Chatzisarantis ve Biddle, 2002). Tutum bireyi eyleme yönlendiren bir özellik olmasıyla birlikte boş zaman tutumu ise, boş zamanın kendisine ve faaliyetlerine yönelik fikir, duygu ve davranış şekillerini tecrübe ederek oluşan olumlu ya da olumsuz tepkiler veya eğilimler olarak düşünülebilmektedir (Teaff, 1975; Gregory, Munch ve Peterson, 2002). Bireyin boş zaman davranış eğilimi incelendiğinde, yaşam biçimi, eğitimi, tutumları ve düşünceleri arasında sıkı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Teknolojinin hızla gelişmesi ve kitle iletişim araçlarının etkisi bireylerin boş zamanlara yönelik olan tutumlarının hem oluşmasına hem de var olan tutumlarında farklılaşmasına yol açabilmektedir (King ve McGinnies, 1972). Öte yandan araştırmalar, tutumu kazanmanın ve oluşturmanın birkaç yolu olduğunu göstermiştir. Tutum oluşumunun kaynağı olarak ebeveyn, akran ve medyanın gibi unsurların geldiği gözlemlenmektedir. Diğer tutum oluşturma biçimleri şunlardır: Klasik şartlandırma (yani gerçeği söylemek iyidir, çalmak kötüdür), işlevsel şartlandırma (yani gerçeği söylemek için övmek veya bir şeyi çaldığı için cezalandırmak), bilişsel değerlendirme (tutumu belirlemede mantıklı argümanlar kullanma) ve gözlemsel öğrenme (akran davranışları ve

medya yoluyla tutum öğrenme) olarak ifade edilmiştir (Logan ve Hodges, 2012). Boş zaman tutumuna yönelik literatürde Neulinger, Light ve Mobley (1976)'in çalışması dikkat çekmektedir. Bu çalışmada kullanılan ölçeğin güvenilir olduğu ve boş zaman tutum ölçeğinin teorik çerçevesinin oluşturulduğu söylenebilir. Ragheb (1980) da çalışmasında boş zaman tutumu ölçeğini geliştirerek 41 aktivite çeşidini 6 kategoriye böldüğünü ve bunların kitle iletişim araçları, boş zaman aktiviteleri, sosyal aktiviteler, kültürel aktiviteler, dış mekân aktiviteleri ve hobiler şeklinde oluştuğunu belirtmiştir. İlerleyen yıllarda ise, boş zamana ilişkin tutumların bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç boyutla açıklanabildiğine işaret edilmiştir (Ragheb ve Beard, 1982).

Literatürden elde edilen bilgilerden hareketle boş zaman tutumunun önemi açıkça gözlemlenmektedir. Buna göre, boş zaman ihtiyacı karşılanması gereken bir unsur olarak görülebilir. Ayrıca boş zaman davranışına iten en önemli unsurun tutumsal davranış olduğu yine literatürde öne çıkan bir durumdur. Bireylerin boş zamanlarda sergiledikleri tutum onların gerek sosyal gerek iş hayatında önemli etkilerinin olduğunu düşündürmektedir. Özellikle de bu araştırmanın evrenini oluşturan bireylerde boş zaman tutumunun iş verimini artırması, sosyal iletişimi geliştirmesi ve çeşitli diğer ihtiyaçların karşılanması açısından gerekli görüldüğü söylenebilir. Bu önemle birlikte bu araştırmanın amacı, Çanakkale'deki kamu ve özel sektörde çalışan personelin boş zaman tutumunun incelenmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çanakkale ilinde farklı kamu ve özel sektörde çalışan personelin boş zaman tutumu farklı değişkenler açısından bu araştırma kapsamında ele alınmıştır. Boş zaman tutumu birey özelinde önemli olduğu kadar çalışanlar açısından da gerekli olan ve önemi her geçen gün daha da anlaşılabilir bir kavramdır. Boş zaman tutumunun sağlıklı olmasının özellikle çalışanlarda iş verimini arttırabildiği ve bu sonuç düşünüldüğünde de işverenler açısından son derece dikkat çekici bir kavram olarak görülmesi mümkündür. Öte yandan bu yönde literatürde yapılan çalışmalara kaynak olacağı düşüncesiyle birlikte mevcut literatüre doğrudan fayda sağlayacağı söylenebilir.

Bu araştırma 2019 yılında Çanakkale ilindeki farklı kamu ve özel sektörlerde çalışanların gönüllü katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Kamu sektöründen 90 erkek (Yaş: 32,84±5,79) ve 103 kadın (Yaş: 31,22±5,33) Özel sektörden 107 erkek (Yaş: 30,64±6,73) ve

106 kadın (Yaş: 29,16±6,52) olmak üzere toplamda 406 personel tesadüfi (random) örnekleme yöntemiyle araştırmaya dâhil edilmiştir.

Kamu ve özel sektörde çalışan ve araştırmanın örneklemini oluşturan personele anket formları iş yerinde gerekli izinler alındıktan sonra uygulanmıştır. Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden en yaygın (Douglas ve Connor, 2003:169) olarak kullanılan ve elde edilen verilerin kolay analiz edilebilir olması (Altunışık ve diğ., 2007) nedeniyle anket tekniği uygulanmıştır. Personelin boş zaman tutumunu belirlemek amacı ile kişisel bilgi formu ve Ragheb ve Beard (1982), tarafından geliştirilen, Türkçe' ye uyarlaması Akgül ve Gürbüz (2011) tarafından yapılan "Boş Zaman Tutum Ölçeği" (BZTÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin alt boyutları; (1) Bilişsel (Örn: Bos zaman aktiviteleri insana mutluluk verir.) (2) Duyuşsal (Örn: Boş zaman aktiviteleri ile meşgul olmaktan hoşlanıyorum) ve (3) Davranışsal (Örn: Boş zaman aktivitelerine sık sık katılırım) olarak üç boyut şeklinde ele alınmıştır. Her alt boyut 12 maddeden oluşmaktadır (Bilişsel alt boyut:1-12; Duyuşsal alt boyut: 13-24; Davranışsal: 25-36). Ölçek toplam 36 madde ve 5'li Likert tipindedir (Kesinlikle katılmıyorum – Katılmıyorum – Kararsızım – Katılıyorum- Kesinlikle katılıyorum). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 36 en yüksek puan ise, 180'dir. Alt boyutlardan alınabilecek en düşük puan 12 en yüksek puan ise, 60 puandır. Alt boyutlardan elde edilen yüksek puan o boyuttaki yüksek boş zaman tutumunu ifade etmektedir.

Araştırma kapsamında veriler araştırmacı tarafından yüz yüze toplanmıştır. Araştırmacı tarafından toplanan 416 veri Spss programına aktarılarak eksik veya hatalı olanlar düzeltilmiştir. İncelemede 10 anket formunda bazı majör hatalar tespit edildiğinden bu veriler çalışma dışı bırakılarak araştırma 406 kişi üzerinden yürütülmüştür. Heterojen dağılıma sahip değerler homojen olacak biçimde gruplandırılmıştır. Toplanan ölçek ifadelerinin iç tutarlılık (Cronbach Alpha) değeri Bilişsel alt boyut $\alpha=0,745$, Duyuşsal alt boyut $\alpha=0,824$, Davranışsal alt boyut $\alpha=0,870$ ve toplam puan iç tutarlılık değeri $\alpha=0,909$ şeklinde çıkmıştır. Bu sonuçlar ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilceğini göstermektedir (Karagöz, 2016: 941). Toplanan verilerin dağılımını incelemek üzere normallik testleri uygulanmıştır. Veri sayısı 29'dan fazla olduğu için Kolmogorov-Smirnov sonucu incelemeye alınmış (Karagöz, 2016: 91; Kalaycı ve diğ., 2006: 10), test sonucunda elde edilen değer 0,05'ten küçük olduğu için ($0,000 < 0,05$) verilerin normal dağılmadığı düşünülmüş fakat literatürde veri dağılımının tespiti için en sık kullanılan bir diğer normallik test yöntemi olan Çarpıklık-Basıklık (Skewness=-1,010, Kurtosis=1,736) değerlerine bakıldığında ise, değerler ± 2 arasında

olduğundan (Brown, S., 2016) verilerin normal dağıldığı sonucuna varılmıştır. Normal dağılıma sahip veriler için parametrik test yöntemlerinden olan ikiden fazla grup karşılaştırılmasında kullanılan ANOVA test yöntemi ve bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkene olan etkisinin incelenebilmesi adına Linear Regresyon analiz yöntemlerinden faydalanılmıştır. Analiz sonuçları $p<0,05$ düzeyinde anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Çalışanların Demografik Bulguları

Kamu Sektörü			Özel Sektör			
	n	%		n	%	
Günlük Boş Zaman Süresi	1 saatten az	4	2,1	1 saatten az	37	17,4
	1-2 saat	30	15,5	1-2 saat	106	49,8
	3-4 saat	125	64,8	3-4 saat	56	26,3
	5 saat üzeri	34	17,6	5 saat üzeri	14	6,6
Boş Zamanları Olumlu Kullanma Düşüncesi	Evet	96	49,7	Evet	64	30,0
	Kararsızım	78	40,4	Kararsızım	101	47,4
	Hayır	19	9,8	Hayır	48	22,5
Haftalık Boş Zaman Süresinin Yeterliliği	Yetersiz	41	21,2	Yetersiz	149	70,0
	Normal	104	53,9	Normal	54	25,4
	Yeterli	48	24,9	Yeterli	10	4,7
Boş Zamanları Değerlendirme Biçimi	Dinlenerek	71	36,8	Dinlenerek	148	69,5
	Fiziksel Etkinliklere Katılarak	63	32,6	Fiziksel Etkinliklere Katılarak	29	13,6
	Sosyal, Kültürel veya Sanatsal Etkinliklere Katılarak	59	30,6	Sosyal, Kültürel veya Sanatsal Etkinliklere Katılarak	36	16,9
Toplam	193	100	Toplam	213	100	

Kamuda çalışan personelin %64,8'i günlük ortalama 3-4 saat aralığında boş zamanları olduklarını ifade etmiştir. Özel sektör çalışanlarında ise, %49,8'inin 1-2 saat aralığında günlük boş zamana sahip oldukları anlaşılmaktadır. Sahip oldukları boş zamanları olumlu kullanıp kullanmadıklarına ilişkin sonuçlara bakıldığında kamu çalışanlarının %49,7'sinin bu zaman dilimlerinin olumlu değerlendirildiği saptanmıştır. Öte yandan özel sektör çalışanlarının %47,4'ü sahip oldukları boş zamanları olumlu kullanıp kullanmadıkları noktasında kararsızlık yaşamaktadırlar. Kamu çalışanlarının %53,9'u haftalık sahip oldukları boş zaman sürelerinin onlar için normal düzeyde olduğunu vurgulamıştır. Özel sektör çalışanlarına bakıldığında katılımcıların %70 oranında bu sürenin kendileri için yetersiz olduğunu belirtmiştir. Bireylerin sahip oldukları boş zamanları kullanma biçimleri incelendiğinde kamu çalışanlarının boş zamanlarını dinlenerek, fiziksel etkinliklere katılarak veya sosyal, kültürel ya da sanatsal etkinliklere katılarak eşit oranda harcadıkları tespit edilmiştir. Özel sektör çalışanlarının %69,5'i boş zamanlarını çoğunlukla dinlenerek geçirdikleri anlaşılmıştır.

Tablo 2. Günlük Boş Zaman Süresine Göre BZT Karşılaştırması

Ölçek Alt Boyutları		Ort.	S.s.	F	p	Tukey	
Kamu Sektörü	Davranışsal	1 saat altı	40,75	6,898	4,011	0,009	1 saat<3-4 saat
		1-2 saat	46,90	5,410			
		3-4 saat	48,63	4,964			
		5 saat üzeri	47,53	4,698			
Özel Sektör	Davranışsal	1 saat altı	37,03	8,529	4,536	0,004	1 saat<1-2 saat 1 saat<3-4 saat
		1-2 saat	41,13	6,022			
		3-4 saat	41,50	5,494			
		5 saat üzeri	37,93	11,007			

ANOVA; $p<0,05$; BZT: Boş Zaman tutumu

Kamu ve özel sektörde çalışan bireylerin günlük boş zaman sürelerinin boş zaman tutumu alt boyutlarına göre karşılaştırmasında yalnızca davranışsal alt boyutta Kamu çalışanları için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Farklılığı meydana getiren gruplara bakıldığında 3-4 saat aralığında günlük boş zamana sahip kamu çalışanlarının davranışsal alt boyut puan ortalamaları 1 saatten az boş zamana sahip çalışanlardan fazla olduğu saptanmıştır. Bilişsel ve duyuşsal alt boyutlarda ise anlamlı bir bulguya rastlanılmamıştır.

Özel sektör çalışanlarının günlük boş zaman süresine göre duyuşsal ve davranışsal alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ancak söz konusu farklılık post hoc testlerinden olan Tukey testi sonuçlarında yer alan p değeri 0,05'ten büyük olduğundan duyuşsal alt boyutta farklılığı meydana getiren gruba ulaşılamamıştır. Davranışsal alt boyutta ise, 1 saat altında günlük boş zaman süresine sahip personelin 1-2 saat ve 3-4 saat aralığında boş zaman süresine sahip personelden daha az davranışsal alt boyut puan ortalamasına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 3. Boş Zamanları Olumlu Kullanma Düşüncesine Göre BZT Karşılaştırması

Ölçek Alt Boyutları		Ort.	S.s.	F	p	Tukey	
Kamu Sektörü	Bilişsel	Evet	50,92	4,827	3,052	0,050	-
		Kararsızım	49,55	3,910			
		Hayır	48,84	3,701			
	Duyuşsal	Evet	51,58	2,990	7,640	0,001	Evet>Kararsızım Evet>Hayır
		Kararsızım	49,88	3,472			
		Hayır	49,32	3,728			
	Davranışsal	Evet	49,97	4,798	16,498	0,000	Evet>Kararsızım Evet>Hayır
		Kararsızım	46,26	4,913			
		Hayır	45,26	3,956			
Özel Sektör	Bilişsel	Evet	47,58	5,209	6,557	0,002	Evet>Hayır Kararsızım>Hayır
		Kararsızım	47,80	4,714			
		Hayır	44,75	5,330			
	Duyuşsal	Evet	47,58	4,947	14,983	0,000	Evet>Kararsızım, Hayır Kararsızım>Hayır
		Kararsızım	45,58	4,412			
		Hayır	42,44	5,849			
	Davranışsal	Evet	49,97	4,798	26,247	0,000	Evet>Kararsızım, Hayır Kararsızım>Hayır
		Kararsızım	46,26	4,913			
		Hayır	45,26	3,956			

ANOVA; $p<0,05$; BZT: Boş Zaman tutumu

Boş zamanları olumlu kullanma düşüncesine göre, BZT alt boyutları puan ortalamasının karşılaştırılmasında istatistiksel olarak tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır

($p<0,05$). Kamu çalışanlarının bilişsel alt boyut puan ortalamasına bakıldığında gruplar arasındaki farklılık $p>0,05$ düzeyinde olduğundan farklılığı meydana getiren grubun hangisi olduğu bulunamamıştır. Duyuşsal ve Davranışsal alt boyutlarda ise, söz konusu farklılıklar $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre, Kamuda çalışanlardan boş zamanlarını olumlu kullandıklarını ifade edenlerin duyuşsal puan ortalamaları bu konuda kararsız olanlardan daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca boş zamanlarını olumlu kullandığını düşünen Kamu personelin duyuşsal puan ortalamaları boş zamanları olumlu kullandığını düşünmeyenlere oranla daha yüksek çıkmıştır. Davranışsal puan ortalamalarına bakıldığında da boş zamanlarını olumlu kullandığını düşünen kamu çalışanlarının bu konuda kararsızlık yaşayanlara oranla daha yüksek bir puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Boş zamanlarını olumlu kullanmadığını düşünenlere oranla da aynı sonuca ulaşılmıştır.

Özel sektör çalışanlarının BZT alt boyut puan ortalamalarına bakıldığında bilişsel alt boyutta boş zamanlarını olumlu kullandığını düşünen çalışanların ve bu konuda kararsızlık yaşayan çalışanların boş zamanlarını olumlu kullandığını düşünmeyen çalışanlara oranla daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları tespit edilmiştir. Duyuşsal alt boyuta bakıldığında boş zamanlarını olumlu kullandığını düşünen çalışanların bu konuda kararsızlık yaşayan ve boş zamanlarını olumlu kullanmadığını düşünenlere oranla daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca boş zamanlarını olumlu kullanma noktasında kararsızlık yaşayanların boş zamanlarını olumlu kullanmadığını düşünenlere oranla da yüksek bir ortalamaya sahip oldukları anlaşılmıştır. Davranışsal alt boyut puan ortalamaları karşılaştırmasında evet diyenlerin kararsız olanlara ve hayır diyenlere oranla daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Bu konuda kararsızlık yaşayanların puan ortalaması hayır diyenlere oranla da daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 4. Haftalık Boş Zaman Süresinin Yeterliliğine Göre BZT Karşılaştırması

Ölçek Alt Boyutları		Ort.	S.s.	F	p	Tukey	
Kamu Sektörü	Bilişsel	Yetersiz	49,49	3,508	3,757	0,025	<i>Normal<Yeterli</i>
		Normal	49,74	4,476			
		Yeterli	51,65	4,738			
Özel Sektör	Duyuşsal	Yetersiz	44,89	4,931	4,144	0,017	<i>Yetersiz<Normal</i>
		Normal	47,22	5,027			
		Yeterli	44,80	8,587			

ANOVA; $p<0,05$; BZT: Boş Zaman tutumu

Kamu ve özel sektör çalışanlarının haftalık boş zaman süresinin yeterliliğine göre BZT alt boyut puan ortalaması karşılaştırmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklara rastlanılmıştır ($p<0,05$). Kamuda haftalık boş zaman süresinin yetersiz olduğunu söyleyen çalışanların bu sürenin normal düzeyde olduğunu ifade edenlere oranla daha düşük bilişsel puan ortalamasına sahip oldukları tespit edilmiştir. Kamu personelinin duyuşsal ve davranışsal istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır ($p>0,05$).

Özel sektör çalışanlarında ise, haftalık boş zaman süresinin normal düzeyde olduğunu vurgulayanların duyuşsal alt boyut puan ortalamaları bu sürenin kendileri için yetersiz düzeyde olduğunu söyleyenlere oranla daha yüksek çıkmıştır. Bilişsel ve davranışsal alt boyutlarda ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 5. Boş Zamanın Değerlendirilme Biçimine Göre BZT Karşılaştırması

		Ölçek Alt Boyutları	Ort.	S.s.	F	p	Tukey
Kamu Sektörü	Duyuşsal	Dinlenerek	49,96	3,658	3,564	0,030	<i>Dinlenerek<Sosyal, Kültürel veya Sanatsal</i>
		Fiziksel Etkinliklere Katılarak	50,68	2,895			
		Sosyal, Kültürel veya Sanatsal Etkinliklere Katılarak	51,53	3,360			
	Davranışsal	Dinlenerek	46,73	5,275	7,497	0,001	<i>Dinlenerek<Sosyal, Kültürel veya Sanatsal>Fiziksel Etkinliklere Katılarak</i>
		Fiziksel Etkinliklere Katılarak	47,54	4,421			
		Sosyal, Kültürel veya Sanatsal Etkinliklere Katılarak	50,03	5,166			
Özel Sektör	Davranışsal	Dinlenerek	39,39	7,098	4,568	0,011	<i>Dinlenerek<Fiziksel Etkinliklere Katılarak</i>
		Fiziksel Etkinliklere Katılarak	43,07	6,798			
		Sosyal, Kültürel veya Sanatsal Etkinliklere Katılarak	41,83	5,764			

ANOVA; $p<0,05$; BZT: Boş Zaman tutumu

Kamu ve Özel sektör çalışanlarının sahip oldukları boş zamanları değerlendirme biçimlerine göre BZT alt boyutları puan ortalamalarının karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı bulgulara rastlanılmıştır ($p<0,05$). Kamu çalışanlarında boş zamanlarını dinlenerek geçiren çalışanların sosyal, kültürel veya sanatsal etkinliklere katılarak boş zamanlarını geçiren çalışanlara oranla daha düşük duyuşsal puan ortalamasına sahip oldukları tespit edilmiştir. Davranışsal alt boyuta göre bakıldığında ise, boş zamanlarını sosyal, kültürel veya sanatsal etkinliklere katılarak geçiren çalışanların puan ortalamaları boş zamanlarını dinlenerek veya fiziksel etkinliklere katılarak geçiren çalışanlara oranla daha yüksek çıkmıştır. Bilişsel boyutta ise anlamlı bir sonuca ulaşamamıştır.

Özel sektör çalışanlarının BZT alt boyut puan ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bulunan sonuçlar yalnızca davranışsal alt boyutta gözlemlenmiştir. Buna göre, boş zamanlarında fiziksel etkinliklere katılan çalışanların söz konusu zamanlarını dinlenerek

geçiren çalışanlara oranla daha yüksek davranışsal puan ortalamasına sahip oldukları saptanmıştır.

Tablo 6. Boş Zaman Tutumuna İlişkin Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları

	Değişkenler	B	Std. Hata	β	t	p
Kamu Sektörü	Sabit Değer	132,853	2,660		49,941	0,000
	Boş Zamanı Olumlu Kullanma Düşüncesi	4,941	0,928	0,358	5,325	0,000
	Haftalık Boş Zaman Yeterliliği	2,029	0,904	0,151	2,244	0,026
	r= 0,416 F=19,858 p=0,000	r ² =0,173	Uyarılmış Değer r ² Değer= 0,164			
Özel Sektör	Sabit Değer	115,760	3,277		35,324	0,000
	Boş Zamanı Olumlu Kullanma Düşüncesi	8,040	1,369	0,389	5,873	0,000
	Haftalık Boş Zaman Yeterliliği	0,283	1,744	0,011	0,162	0,871
	r=0,392 F=19,029 p=0,000	r ² =0,153	Uyarılmış Değer r ² Değer= 0,145			

Çoklu Regresyon Analizi; p<0,05; Enter Yöntemi

Kamu sektöründe bağımsız değişken olarak belirlenen boş zamanı olumlu kullanma ve haftalık boş zaman yeterliliğinin, bağımlı değişken olan boş zaman tutumunu (BZT) %16 açıkladığı tespit edilmiştir. Buna göre, olumlu boş zaman kullanımında meydana gelebilecek bir birimlik artışta boş zaman tutumu 0,358 düzeyinde artmaktadır. Haftalık boş zaman yeterliğinde meydana gelebilecek bir birimlik artışta da boş zaman tutumunda 0,151 düzeyinde bir değişim gözlemlenmektedir.

Özel sektör çalışanlarında ise bu etki düzeyinin %15 olduğu anlaşılmıştır. Özel sektör çalışanlarının olumlu boş zaman kullanımında meydana gelebilecek bir birimlik değişim boş zaman tutumunda 0,389 düzeyinde bir değişime yol açmaktadır. Öte yandan haftalık boş zaman yeterliliğinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Buna göre, boş zamanı olumlu kullanma ve haftalık boş zaman yeterliliğinin boş zaman tutumu açısından önemli birer belirleyici olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA

Boş zaman tutumu, bireylerin yaşamlarına ilişkin önemli bir belirleyici unsur olarak görülebilir. Bu bağlamda iş hayatı içerisinde de boş zaman tutumunun önemli bir yeri olduğunu söylemek yanlış olamayacaktır. Yapılan bu araştırma kamu ve özel sektör personelinin boş zaman tutumunu incelemeye yöneliktir. İncelemeye dahil edilen 406 personelin demografik

özelliklerine göre boş zaman tutumları değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar farklı yönlerden literatürdeki araştırma sonuçlarıyla tartışılmıştır.

Çanakkale ilinde bulunan kamu ve özel sektör personelinin günlük boş zaman sürelerine göre boş zaman tutumu karşılaştırmasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır. Personelin günlük boş zaman süresinin artması davranışsal tutumu arttırabilmektedir. Dolayısıyla günlük boş zaman süresinin artması sonucu boş zaman aktivitelerine dahil olma isteğinin de arttığı söylenebilir. Öte yandan günlük boş zaman süresinin bilişsel ve duyuşsal tutum açısından belirleyici olamadığı anlaşılmıştır. Binbaşıoğlu ve Tuna (2014: 83)'nın bu yönde yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin boş zaman tutumları değerlendirilmiştir. Buna göre, öğrencilerin boş zaman sürelerinin artması sonucu boş zaman davranışlarına yönelik tutumun da arttığı ifade edilmiştir. Bu sonucun araştırma bulgumuzu desteklediği söylenebilir. Çelik (2014) ve Sanin (2019) tarafından yapılan araştırmalar incelendiğinde boş zaman tutum kavramının öğrenciler üzerinden incelendiği anlaşılmıştır. Buna göre, günlük boş zaman süresi ile boş zaman tutumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı gözlemlenmiştir. Bu durum araştırma bulgumuzla örtüşmemektedir. İş hayatının bireyleri sınırlandırması ve boş zamanları kısıtlayarak boş zamana yönelimi olumsuz etkilemesi çalışanların boş zaman ihtiyacını arttırmaktadır. Özellikle de iş hayatının olumsuz yönüyle birlikte stresin artması sonucu iş performansının da düşebileceği söylenebilir. Öte yandan öğrencilerin bolca boş zamana sahip olmalarının boş zaman aktivitelerine yönelik davranışsal tutumun ortaya çıkmasını güçleştirebilmektedir. Nitekim boş zaman tutumunun öğrencilerde günlük boş zaman süresine göre farklılık göstermemesi de bu duruma bağlı olabilir. Literatür sonuçlarının araştırma bulgumuzla örtüşmemesinin nedeni araştırma örneklemelerinin boş zaman tutumuna yönelik algılarının ve sahip oldukları boş zaman sürelerinin farklı olmasıyla açıklanabileceği düşünülmektedir.

Kamu ve özel sektör personelinin boş zamanı olumlu kullanma düşüncesine göre boş zaman tutumları incelendiğinde genel itibariyle boş zamanın olumlu kullanıldığı anlaşılmıştır. Öte yandan boş zamanın yeterli olmasına göre boş zaman tutumu incelendiğinde kamu sektörü personelinin sahip oldukları boş zamanı bilişsel düzeyde yeterli gördükleri anlaşılmıştır. Ancak özel sektör personelinin sahip oldukları boş zamanlara ilişkin yeterlilik algısı duyuşsal düzeyde normal olduğu ifade edilse de bu konuda tam olarak memnun olmadıklarını söylemek mümkündür. Literatüre bakıldığında öğrenciler üzerinde yapılmış bir çalışmada haftalık sahip oldukları boş zaman süresinin yeterliliğine göre boş zaman tutumunda istatistiksel olarak

anlamli bir farklıliğın olduğu ve söz konusu farklıliğın davranışsal alt boyuttan kaynaklandığı gözlemlenmiştir (Çelik, 2014: 36-37). Öğrenciler üzerinde yapılan bir diğer çalışmada ise, haftalık boş zaman süresinin yeterliliğine göre bilişsel alt boyut puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamli bir farklıliğın tespit edilmediği ortaya çıkmıştır (Sanin, 2019: 84). Buna göre, araştırmamızda kamu ve özel sektör çalışanlarının boş zaman tutumları haftalık boş zaman yeterlilik durumuna göre davranışsal alt boyutta istatistiksel olarak farklılaşmazken Sanin (2019)'nin çalışmasında öğrencilerin davranışsal alt boyutta istatistiksel olarak anlamli bir farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin çalışan bireylere oranla daha fazla zamana sahip olabilecekleri, çalışan bireylerin ise buna karşın zaman sorunu yaşamaları ve söz konusu zamanlarını boş zaman aktivitelerine aktif olarak katılmak yerine enerji harcaması gerektirmeyen pasif diyerek değerlendirdiğimiz (kitap okuma, müzik dinleme, tv izleme vs.) aktiviteleri yaptığı düşünölmektedir. İki araştırma bulguları arasında davranışsal alt boyut sonuçlarının farklı olmasının bu durumdan kaynaklandığı düşünölmektedir. Ayrıca mevcut sonuçların literatürden hareketle desteklendiği de söylenebilir.

Kamu ve özel sektör çalışanlarının boş zamanlarını değerlendirme biçimine göre boş zaman tutumu alt boyutları puan ortalamaları karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamli farklılık saptanmıştır. Kamu çalışanlarında boş zamanlarını değerlendirme biçimine göre, sosyal, kültürel veya sanatsal etkinliklere katılarak boş zamanlarını geçirenlerin söz konusu boş zamanlarını dinlenerek geçirenlere oranla daha yüksek duyuşsal alt boyut puan ortalamasına sahip oldukları tespit edilmiştir. Öte yandan boş zamanlarını sosyal, kültürel veya sanatsal etkinliklere katılarak değerlendiren Kamu çalışanlarının, boş zamanlarını dinlenerek veya fiziksel etkinliklere katılarak geçiren çalışanlara oranla daha yüksek davranışsal alt boyut puan ortalamasına sahip oldukları da saptanmıştır. Buna göre, boş zamanlarını sosyal, kültürel veya sanatsal etkinliklere katılarak değerlendiren Kamu çalışanlarının boş zaman aktivite seçimlerinde kendilerini motive eden tercihlerde buldukları söylenebilir. Özel sektör çalışanlarında ise, yalnızca davranışsal alt boyut puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamli bir fark ortaya çıkmıştır. Çıkan sonuca göre, boş zamanlarında fiziksel etkinliklere katılan personelin söz konusu zamanlarını dinlenerek geçiren personele oranla daha yüksek davranışsal puan ortalamasına sahip oldukları saptanmıştır. Dolayısıyla boş zamanlarını fiziksel etkinliklere katılarak geçiren özel sektör personelinin davranışsal olarak boş zaman aktivitelerine katılım sıklıklarının daha fazla olduğu söylenebilir. Boş zaman değerlendirme biçiminin ele alındığı (Binbaşıoğlu ve Tuna 2014: 83) bir araştırmada öğrencilerin çoğunlukla boş zamanlarını sportif aktivitelerle geçirdikleri vurgulanmıştır. Araştırmada öğrencilerin boş

zaman tutumları bilişsel, duyuşsal ve davranışsal açıdan incelenmemiş olsa da öğrencilerin boş zamanlarını nasıl geçirdiklerini ifade etmeleri boş zaman tutumları açısından öğrenciler üzerinde yapılacak araştırmalarda önemli bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Nitekim araştırmamızdan farklı olarak personelin boş zamanlarının önemli bir kısmını dinlenerek geçirmeleri işten kaynaklanan stres ve yorgunluk gibi olumsuz durumlardan kurtulmak istemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. İki araştırmada farklı bulguların olması öğrencilerin okul yaşamlarında iş sektöründeki bireylerden daha esnek zamanlara sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sanin (2019: 88) çalışmasında boş zamanları değerlendirme biçiminin öğrencilere göre farklılık arz etmediğini ifade etmiştir. Çünkü öğrenciler yaşları itibariyle sadece anı değerlendirmek, sevdikleri oyunları arkadaşlarıyla birlikte yapmak ve hoşça vakit geçirme derdinde olduklarından çalışan bireylerde görülen sonucun doğal olarak farklılık göstermesi anlaşılır bir sonuç olarak görülmektedir. Nitekim araştırmamız da yer alan kamu ve özel sektör çalışanlarının tercih ettikleri aktiviteleri değerlendirme biçimi dahi farklı sonuçlarla ortaya çıkmıştır. Yoğun iş temposu ya da çalışma ortamlarının farklılıkları göz önünde bulundurulduğunda, karşılaştıkları durumlardan kaynaklı stresli bir süreçle haftayı tamamladıkları düşünüldüğünde, genellikle dinlendirici ve hoşça vakit geçirecekleri aktiviteleri seçme konusunda bile farklı tercihler ortaya çıkacaktır. Öğrenciler açısından bakıldığında çalışanlara oranla daha az sorumluluk sahibi olmaları boş zaman aktivitelerine ulaşma ve bu aktivitelerle daha fazla zaman geçirmeleri mümkün olabileceğinden ötürü iki çalışma arasında bulgular yönünden farklılığın olması anlaşılır bir sonuç olarak görülebilmektedir.

Kamu sektörü çalışanlarının boş zamanı olumlu kullanma ve haftalık boş zaman yeterliliği durumları, boş zaman tutumlarını %16 etkilerken Özel sektör çalışanlarında ise, bu etki düzeyi %15 olarak bulgulanmıştır. Söz konusu bu etkiye göre, bireylerin boş zamanları olumlu kullanma ve haftalık boş zaman süresini yeterli bulma düşünceleri boş zaman tutumuyla ilişkili görülmektedir. Nitekim boş zamanı olumlu kullanma ve haftalık boş zaman süresinin yeterli görülme düşüncesinin artmasıyla boş zaman tutumunun artması ilişkilendirilebilir bir sonuç olarak görülmektedir. Kamu ve özel sektör üzerinde yapılan bir araştırmada, Afyonkarahisar'da 25-65 yaş aralığındaki toplam 434 kamu ve özel sektör çalışanının boş zaman aktivitelerine katılımları ile boş zaman tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Dinç, 2019). Ragheb (1980) boş zaman katılımının belirleyicisi olarak boş zaman tutumu, yaş ve cinsiyet değişkenlerini incelemiştir.

Ragheb (1980) tarafından öne sürülen ifadeye göre, boş zaman memnuniyeti ile boş zaman katılımı ve boş zaman tutumu arasındaki ilişkiler kesinlik göstermemekle birlikte, boş zaman katılım değişkeni araştırma kapsamına dâhil edilen değişkenlerden en belirleyici unsur olduğunu ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla boş zaman katılımının boş zaman memnuniyetini yükseltebileceği düşüncesinden hareketle araştırmamızdaki boş zamanı olumlu kullanma ve haftalık boş zaman süresinin yeterli görülme düşüncesinin boş zaman tutumuyla ilişkilendirilebilir olduğu sonucuyla eşleşmektedir. Buna göre, Ragheb ve Dinç'in araştırma bulguları söz konusu araştırma bulgularımızla paralellik gösterdiği söylenebilir.

SONUÇ

Boş zamanı olumlu değerlendiren bireylerde yaşamın daha verimli geçtiği ve çalışma hayatına olan etkisi, iş dünyasındaki olumlu yansımaları bilinen bir gerçektir. Çanakkale ilindeki kamu ve özel sektör personeline yönelik yapılan bu araştırmada personelin boş zaman tutumları farklı değişkenlere göre incelenmiştir. Bu incelemeye göre, günlük boş zaman süresi, boş zamanı olumlu kullanma algısı, haftalık boş zamanı yeterli görme ve boş zamanı değerlendirme biçimi personelin boş zaman tutumu açısından belirleyici unsurlar oldukları anlaşılmıştır. İş yaşamı içerisinde boş zaman tutumunun doğru planlanması toplumun her kesiminde olduğu kadar bu alanda da olumlu sonuç gösterebilmektedir. Özellikle iş yaşamının stres dolu, sınırlandırıcı ve zorlayıcı şartları personelin yenilenme ihtiyacını doğurmaktadır. Yenilenerek sosyal yaşamla birlikte iş yaşamının da verimli hale gelebileceği söylenebilir. Nitekim mutlu ve önemli ihtiyaçları giderilmiş bireylerin yapacakları işlerde daha mutlu ve verimli olabilecekleri söylenebilir. Bu anlamda yapılan bu araştırma sonuçları dikkate alındığında boş zaman kavramının çok yönlü olarak boş zaman tutumuna ilişkin bir belirleyici olduğu ayrıca boş zaman tutumunun da literatürden hareketle her açıdan bireyleri motive eden bir kavram olarak nitelendirilebilir olduğu söylenebilir. İşverenlerin personellerine yönelik boş zaman tutumları açısından yönlendirme yapmaları, çeşitli olanaklar sağlamaları ve personellerini bu yönde bilinçlendirmeleri hem iş verimliliği açısından hem de sürekliliğin sağlanması yönünde gerekli ve önemli görülmektedir.

KAYNAKÇA

Adewuyi, T. D. O., & Akinade, E. A. (2010). Perception and attitudes of Nigerian women to wards menopa use. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 1777-1782.

Ajzen, I. & Fishbein, M. (1980). Understanding the attitudes and predicting social behaviour. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Akgül, B.M. ve Gürbüz, B. (2011). Boş zaman tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 16(1), 37-43.

Altunışık, R., Çoşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2007), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (5. Baskı). Sakarya Yayıncılık, İstanbul.

Binbaşoğlu, H. ve Tuna, H. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarına Yönelik Tutumları: Doğu Anadolu Bölgesindeki MYO Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 5(2): 74-93.

Brown, S. (2016). Measures of Shape: Skewness and Kurtosis. Oak Road Systems. Erişim Tarihi: 23.01.2020 <https://brownmath.com/stat/shape.htm>

Bruvold, W.H. (1980). *Are beliefs and behaviour consistent with attitudes?* A preliminary restatement and some evidence from a survey research project. Paper presented at the meeting of the Western Psychological Association, Los Angeles.

Chiu, L. K. (2009). University Students' attitude, Self-Efficacy and Motivation Regarding Leisure Time Physical Participation. Journal of Educators & Education/Jurnal Pendidik dan Pendidikan, 24.

Çelik, Z. (2014). Ankara polis koleji öğrencilerinin boş zaman aktivitelerine yönelik tutumlarının incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

De Grazia, S. (1962). *Of time, work and leisure*. New York: The 20th Century Fund.

Dimeo, F., Bauer, M., Varahram, I., Proest, G., & Halter, U. (2001). Benefits from aerobic exercise in patients with major depression: A pilot study. *British Journal of Sports Medicine*, 35, 114-117.

Dinç, H. (2019). Masabaşı çalışanlarının sağlık algılarının boş zaman tutum ve boş zaman katılımlarına göre değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.

Douglas, L. & Connor, R. (2003). Attitudes to Service Quality- the Expectation Gap, *Nutrition and Food Service*, 33(4), 169.

Driver, B. L., Brown, P. J., & Peterson, G. L. (1991). Benefits of leisure. In *Preliminary drafts of the chapters in this volume were presented at a workshop of the authors in Snowbird, Utah, May 1989*. Venture Publishing.

Dzewaltowski, D. A. (1989). Towards a model of exercise motivation. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11, 251–269.

Eagly, A. H., & Chaiken, S. (1993). *The psychology of attitudes*. Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.

Fisher, D.V., & Bryant, J. (2008). Effect of certified personal trainer services on stage of exercise behavior and exercise mediators in female college students. *Journal of American College Health*, 56(4), 369-376.

Gregory, G.D., Munch, J.M. & Peterson, M. (2002). Attitude Functions in Consumer Research: Comparing Value-attitude relations in individualist and collectivist cultures. *Journal of Business Research*, 55: 933-942.

Hagger, M. S., Chatzisarantis, N. & Biddle, S. J. H. (2002). A meta-analytic review of the theories of reasoned actions and planned behaviour in physical activity: Predictive and the contribution of additional variables. *Journal of Exercise Psychology*, 24, 3–32.

Iso-Ahola, S. E. (1980). *The social psychology of leisure and recreation*. Dubuque, IA: Brown.

Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (Ed). Asil Yayın Dağıtım. Ankara.

Karagöz, Y. (2016). *Spss 23 ve AMOS 23 uygulamalı İstatistiksel analizler* (1. Baskı). Nobel Yayınevi. Ankara.

Kelly, J. R. (1996). *Leisure*. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.

Kelly, J. R., & Freysinger, V. J. (2000). *21st century leisure: Current issues*. Allyn &

Bacon.

King, B., & McGinnies, E. (1972). *Attitudes, Conflict and Social Change*. United States of America: Academic Press.

Lawlor, D.A., & Hopker, S.W. (2001). The effectiveness of exercise as an intervention in the management of depression: Systematic review and metaregression analysis of randomised controlled trials. *British Medical Journal*, 322, 763-767.

Logan, C. D., & Hodges, M. I. (2012). *Psychology of attitudes*. Nova Science Publishers.

McConel, V. (1980). *Understanding behaviour* (3rd. Ed.). New York: Holt, Reinhart and Winston.

Neulinger, J., Light, S. & Mobley, T. (1976). Attitude Dimensions of Leisure in a Student Population. *Journal of Leisure Research*, 8(3): 175-176. Doi.org/10.1080/00222216.1976.11970274

Overs, R. P. (1970). A model for vocational counseling. *Journal of Health, Physical Education and Recreation*. 41(21), 36-38.

Palen, L. A., & Coatsworth, J. D. (2007). Activity based identity experiences and the irrelations to problem behavior and psychological well-being in adolescence. *Journal of adolescence*, 30(5), 721-737.

Ragheb, M.G. (1980). Interrelationships Among Leisure Participation Leisure Satisfaction and Leisure Attitudes. *Journal of Leisure Research*, 12(2):138-149. Doi.org/10.1080/00222216.1980.11969433

Ragheb, M.G. & Beard, J.G. (1982). Measuring Leisure Attitude. *Journal of Leisure Research*, 14(2): 155-167. Doi.org/10.1080/00222216.1982.11969512

Sanin, B. (2019). Türkiye'deki meslek yüksekokulları spor yönetimi programı öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine yönelik tutumlarının incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yönetim Bilimleri, İstanbul.

Taliaferro, L. A., Rienzo, B. A., Pigg, R., Miller, M., & Dodd, V. J. (2009). Associations between physical activity and reduced rates of hopelessness, depression, and suicidal behavior among college students. *Journal of American College Health*, 57(4), 427-436.

Teaff J. An elderly leisure attitude schedule. 28th Annual meeting of the gerontological society. 1975; 26-30. Kentucky.

Tinsley, H. E., & Eldredge, B. D. (1995). Psychological benefits of leisure participation: A taxonomy of leisure activities based on their need-gratifying properties. *Journal of Counseling Psychology*, 42(2), 123.

Trainor, S., Delfabbro, P., Anderson, S., & Winefield, A. (2010). Leisure activities and adolescent psychological well-being. *Journal of adolescence*, 33(1), 173-186.

Wood, E.R.G. and Wood, S.E. (1993). *The world of psychology*. Massachusetts, Allyn and Bacon.

Wrightsman, S.L. (1985). *Social psychology* (3rd.Ed.). California: Brooks/Cole Publishing Company

Zimbardo, P.G. (1998). *Psychology and life*. (2nd. Ed.) Illinois: Forestman and Company.